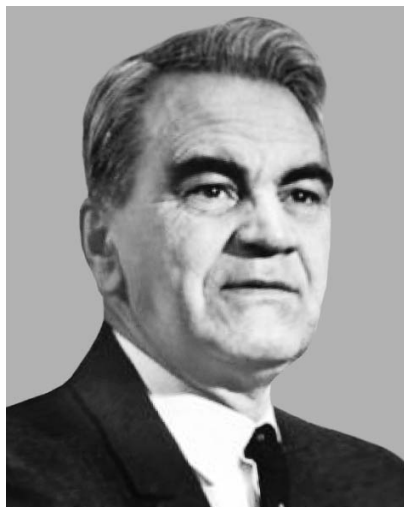

КЕЛДИШ Мстислав Всеволодович (28. 01(10. 02). 1911, Рига — 24. 06. 1978, Москва) — фахівець у галузі математики, механіки та космонавтики, педагог, організатор науки. Син [Всеволода](#), брат [Георгія](#), внук [Михайла](#) Келдишів. Доктор фізико-математичних наук (1938), професор (1937). Академік АН СРСР (1946; у 1961–75 — її президент). Тричі Герой Соц. Праці (1956, 1961, 1971). Сталін. (1942, 1946) та Ленін. (1957) премії. Державні нагороди СРСР. Член низки закордон. академій, наук. установ і т-в. Закін. Моск. університет (1931). Працював у Центр. аерогідродин. інституті (1931–46), де від 1941 очолював відділ динам. міцності; Матем. інституті АН СРСР (1944–53 — завідувач відділу механіки); водночас 1942–53 — проф. та завідувач кафедри термодинаміки Моск. університету, від 1946 — нач. (від 1950 — наук. кер.) Реактив. НДІ Міністерства авіац. промисловості СРСР (НДІ-1, нині Центр ім. М. Келдиша), що займався приклад. проблемами ракетобудування; від 1953 — директор Інституту приклад. математики АН СРСР (усі — Москва). Наукові дослідження К. охоплюють широкий спектр проблем гідроаеродинаміки і приклад. математики. Працював у галузях теорії функцій дійс. і комплекс. змінного, матем. фізики, функціонал. аналізу, обчислюв. математики. Поставив і вирішив осн. питання стійкості розв'язків задачі Діріхле для рівнянь Лапласа. Спільно з І. Ібрагімовим знайшов критерій збіжності інтерполяц. процесу Ньютона по всіх класах цілих функцій. У теорії функцій комплекс. змінного досліджував проблеми, пов'язані з аеродинамікою (зокрема, запропонував нові підходи у застосуванні матем. методів). У галузі механіки К. вивчав коливання й автоколивання авіац. конструкцій. Роз-

робив теорію флатера літака, створив методи чисел. розрахунку і моделювання в аеродинам. трубах явища флатера, а також способи його усунення (результати дослідж. стали основою нового розділу науки про міцність авіац. конструкцій). Вивчив явище шимі (самозбудження коливань носового колеса шасі літака), запропонувавши прості конструктивні рішення для його усунення. Узагальнив теорему Жуковського про піднімал. силу. У галузі гідродинаміки отримав фундам. результати з теорії руху тіла під поверхнею рідини, хвильового опору, удару тіла об рідину. К. зробив знач. внесок у розвиток сучас. обчислюв. математики, що визначило осн. фундам. напрями в авіац., атом. та косміч. техніці, розгортанні й проведенні косміч. досліджень. У 2-й пол. 1940-х рр. керував наук. проектами із розробки нових матем. підходів щодо створення реактив. рушій. установок великої потужності для оснащення крилатих ракет (газодинаміка, тепломасообмін, теплозахист тощо). У серед. 1950-х рр. створив спец. групи, що займалися питаннями виведення косміч. апаратів на навколоремні орбіти, вивчали траси польотів тощо. У результаті здійснено запуск першого у світі штуч. супутника Землі (1957), перші польоти косміч. ракет до Місяця (1959, отримано знімки його зворот. боку). Керував теор. дослідж. із динаміки польоту до Марса і Венери. В останні роки вивчав проблеми створення соняч. електростанції на косміч. орбіті. К. тісно співпрацював з укр. академ. установами. На будинках, де він народився та жив, будівлях Моск. університету встановлено мемор. дошки, у Москві (на Алеї космонавтів) — пам'ятник, у Ризі та побли. Інституту приклад. математики РАН (названий його іменем) — погруддя. Його ім'ям названо також площу в Москві, вулиці в Ризі, дослідниц. судно флотилії РАН, кратер на зворот. боці Місяця, малу планету № 2186 тощо. Прах К. розміщений у Кремлів. стіні на Красній площі.

Основні праці

Первые панорамы поверхности Венеры. 1979; Космические исследования. 1981; Избранные труды: В 4 кн. Кн. 1–3. 1985; Кн. 4. 1988 (усі — Москва).

Рекомендована література

1. М. В. Келдыш. Творческий портрет по воспоминаниям современников. Москва, 2001;
2. М. В. Келдиш та українська наука: До 100-річчя від дня народж. вченого. К., 2011.

В. І. Онопрієнко

Бібліографічний опис:

Келдиш Мстислав Всеволодович / В. І. Онопрієнко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-11698>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).